

МАЙСТРИНЯ УКРАЇНСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЇ

Після публікації моєї статті “Квіти – душі її розрада” в журналі “Огородник” №4 за 2005 рік, на мою домашню адресу прийшло багато відгуків від читачів з різних регіонів України. Була приємно вражена, що в нашій країні стільки людей по-спражньому захоплюються вирощуванням гладіолусів, цікавиться не лише агротехнікою, але й селекційною справою. Варто зазначити, що багатьох читачів турбує доля і селекціонерів, дехто хоче дізнатися як відбувається процес народження сорту, про те що нового з’явилося в доробку українських селекціонерів, над чим працює Мірошніченко Н.П. в даний час. Мені захотілось відповісти на електронних сторінках даного сайту. І хоч про Мірошніченко Н.П. не раз писали в поважному виданні – журналі „Квіти України” (Циба В. Моя любов, доля, покликання // Квіти України. – 1998. - № 2. - С.14-15; Головань В. Єдина зірка на землі //Квіти України. – 2004.- №2, Т.78. –С.35-36.), та й сама Ніна Панасівна написала дуже цікаву статтю (Мірошніченко Н.П. //Мій багатющий досвід – початківцям // Квіти України. – 2005. - № 3, Т.85. – С.24-27.), де поділилася своїм досвідом селекційної роботи з культурою ірисів. Ю.Євтушенко Непревзойденная королева ирисов, лилий, лилейников //Нескучный сад. – 2009. - №11. – С.61-63

В листах читачів було стільки щирості, вдячності за нові сорти, невідомого захоплення постаттю нашої славетної землячки! Листи надихнули мене знову зустрітися з героїнею моєї розповіді, відвідати місто Житомир. Перичитуючи ці листи нещодавно, вирішила навести деякі рядки з листів.

Рубан Людмила з с.м.т. Велика Олександрівка Херсонської області пише: “Дуже Вам вдячна за те, що Ви написали про цю чудову жінку! Ви, знаєте, коли я побачила фото Ніни Панасівни (ще не читаючи статті) - це “Богиня Любви”! Кожен раз, коли в нашій колекції з’являється сорт і автором була Мірошніченко, я завжди уявляла собі людину великої душі і великого почуття прекрасного. Передайте, будь-ласка, побажання міцного здоров’я, бадьорості та подальших успіхів в такій прекрасній та потрібній праці для всіх людей планети. Нехай ще багато років працює і створює нам нове, таке дивовижне та неповторне ця надзвичайна Фея Прекрасного! Хай у всьому допомагає їй Бог!”

“ В нашій колекції 20 сортів – гігантів гладіолусів Ніни Панасівни. Але це так мало. Зустрічі з новими сортами – неповторні. Ми вирощуємо гладіолуси всього третій рік, але любимо їх вже 35 років” . “Скажіть, будь-ласка, які червоні сорти селекції Мірошніченко Н.П. ви можете порекомендувати на зріз?”, - питає пані Сердюкова Н. з Житомира.

Попова Тамара з селища Тамрово (м. Одеса): “Прочитала ваше оповідання про Н.П.Мірошніченко. Люблю такі розповіді і таких людей. Дякую. Я навіть не підозрювала, що Ніна Панасівна створила стільки сортів лілій та ірисів – таких улюблених моїх квітів! “

До речі, саме так через листування з читачами журналу я потоваришувала з багатьма квітникарями-аматорами, з якими тісно спілкуюсь і понині. Серед них – Ольга Дивляш, щира шанувальниця сортів Ніни Панасівни (колекція сортів пані Ольги містить багато сортів доробку Мірошніченко: чимало фотографій з домашнього архіву ілюструють цю статтю).

Тож чи варто знову повертатись до цієї теми? Мабуть ці рядки, які я навела з листів були красномовніші за будь-які слова. Я думаю, що писати про таких людей як Ніна Панасівна потрібно і частіше і не лише ювілейні панегірики. Я можу з певністю стверджувати, що ім’я цієї талановитої жінки-селекціонера можна написати золотими літерами на скрижалях українського квітникарства. Ніна Пасанівна заслужила по праву на нашу увагу та пошану.

Зізнаюсь, що деякий час роздумувала: чи доречним буде знову наводити біографічні дані, адже вже стільки сказано і написано, чи досить лише проаналізувати творчий доробок. Але ж як можна зрозуміти душу “квіткового майстра” і оцінити його творчість не описавши життєвий шлях, продемонструвати сорти, не сказавши, що надихає селекціонера на таку копітку працю. Тай, мабуть, аналіз творчого доробку в такому випадку був би не зовсім повним, “сухим” та нецікавим. А можливо моя розповідь для когось стане поштовхом для зайняття селекційною справою. Тож, хай мене деякі читачі вибачають за певні повтори.

Селекція – процес творчий, його вважають особливим видом мистецтва і часто порівнюють працю селекціонера з творчістю художника. Тільки в селекціонера палітра і фарби зовсім інші – живі. Ці кольори поєднуються між собою в мозаїчний калейдоскоп саме так, як малює в своїй уяві майстер, а далі – справа природи і кропіткий відбір... І ось наше око милується дивовижною – новим сортом. Дивлячись на квітку, ми навіть не замислюємось, скільки зусиль, душі і таланту віддав селекціонер, щоб створити цю божественну красу. Гадаю, ці люди наділені особливою енергетикою, оскільки безмежно закохані в чарівний світ природи і наділені найвищим прагненням досконалості та духовності. Без таланту, високої внутрішньої культури, творчого смаку неможливо створити щось нове, захоплююче і дивовижне...

Саме такою незбагненою талановитою людиною є наша землячка – Ніна Панасівна Мірошніченко. Її ім’я відоме далеко за межами України, а вклад в селекцію гладіолусів годі й оцінити – понад тисячу культиварів різних барв і відтінків, з них більше 100 пережили випробуванням часом і по сьогоднішній день їх вирощують в колекціях любителів. Пригадаємо найвідоміших – переможців і призерів виставок: *Європа, Красная Москва, Лиловый Бархат, Зоря Свободи, Королева Естради, Україна Моя, Гуцул*. Але постали вони з безкомпромісного відбору: часом з-понад дванадцять тисяч сіянців таланило відібрати лише п’ять перспективних рослин. Нині, здається, важко знайти любителя, у садибі якого б не росли сорти Ніни Панасівни. В кожному довіднику, альбомі, книзі про гладіолуси ви обов’язково натрапите на її квіти, і це не дивно, адже Мірошніченко притаманні високий професіоналізм, критичне ставлення до відбору сіянців, вроджена інтуїція, зрештою, величезний досвід.

Якою ж вона є, наша квітова майстриня, звідки її корені? Розумна й інтелігентна жінка, поліська красуня, яскрава особистість. Такі не виникають на порожньому місці – діють гени, традиції, середовище чесності, порядності й працелюбства, яким була оточена змалку. Народилась Ніна Панасівна на Київщині -

в с. Велика Гута (нині с. Нова Буда Бородяньського району Київської області). Нелегким було дитинство – дуже рано загинув тато на фронті Першої світової. Мама одна ростила й оберігала доньку в роки примусової колективізації, голодомору. Найкращим дарунком, – згадує Ніна Панасівна, – була для неї книга, що втамовувала жагу знань. До Великої Вітчизняної війни Мірошніченко навчалась в аграрному технікумі, що в моєму рідному селищі Немішаєве (нині – ВСП НУПШБ „Немішаєвський агротехнічний коледж”). Певний час працювала агрономом-рільником. Пов’язавши долю з військовим, кочувала по гарнізонах, ростила двох синів, та куди б не закинула її доля, завжди оточувала себе квітами. Пригадує Ніна Панасівна, як вони з чоловіком проживали в Ужгороді з 1946 по 1952 роки. Молода жінка завжди з’являлась з квіткою в руках або в косах, часом навіть свій одяг прикрашала квітами. Місцеві жителі прозвали за таку любов до квітів «болонд вірак», що в перекладі з мадярської означало «жінка, що божеволіє від квітів». Як відомо, Закарпаття – багатонаціональний край, тож Ніна Панасівна досить швидко опанувала декілька мов: вільно розмовляла мадярською, розуміла румунську, читала художню літературу на чеській мові. До того ж, Пані Ніна була великою рукодільницею. Досі висять на стінах квартири вишукані вишиті картини, зроблені ще в молоді роки. До речі, весь одяг у нашої героїні завжди був прикрашений мереживом, односельці називали її «чипкеш Нино» (Мереживна Ніна). Пізніше Мірошніченко Н.М. створить чимало складчато-гофрованих, ніби мереживних сортів гладіолусів – *Вологодские кружева, Голубое Кружево, Розовое Кружево, Огненное Кружево, Золотое Кружево* російські селекціонери на її честь назвуть свої найкращі сорти: В.Беляков *Кружевная Нина*, А.Громов *Мис Гладиолус*, латвійський оригінатор А.Вериньш *Мис Нина*. Це все засвідчує про великий авторитет і широке визнання нашої землячки.

В Житомирі пощастило оселитись в окремому будиночку в 1956 році. Садиба, що колись була солдатською пральнею, являла собою справжню пустку. Минуло небагато часу і, на подив всім сусідам, садиба Мірошніченків забуяла пишною квітковою оазою. І зараз з ранньої весни до пізньої осені – безперервне квіткування: тут і улюблені всіма чорнобрибці, і маки, півонія та рідкісні “екзоти”.

Та найбільше захопилась Ніна Панасівна гладіолусами, що стали доленосними в її житті. Почалось усе з першої насінної коробочки, що виросла від самозапилення. Через кілька років спроб захопилась всерйоз і надовго – ось уже понад 40 років створює нові сорти, і не тільки гладіолусів. Це її серію з 9 сортів лілей, названих іменами космонавтів, відзначено в щорічнику Англійського лілейного товариства, це їй вдалось вивести групу напівтрубчастих лілей. Серед її захоплень – і ірис, в цій царині теж є чималі успіхи. Н.П.Мірошніченко створено біля 200 сортів цих дивовижних квітів, з них 46 зареєстровано в Америці. В 2003 році Ніна Афанасіївна, варто відмітити, єдина із всіх селекціонерів СНД, удостоєна медалі за сорт *Бронзовий век*. До речі, цей сорт має стрілку до 19 бутонів. І це не єдина нагорода. Бенефісом її діяльності стала перемога на Міжнародному конкурсі ірисів FRANCIRIS, що проходив в Парижі в травні 2007 року: її ірис „Солов’їна ніч” визнали найкращим серед 100 культиварів з 20 країн, що брали участь в конкурсі. Мірошніченко на FRANCIRIS була єдиною представницею від СНГ і йшов їй 93-й рік.

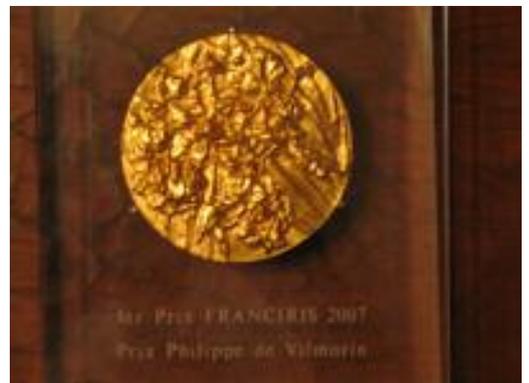
Ось як згадує сама дипломантка що подію: 25-го травня задзвонив телефон. Чую, міжнародний дзвінок, їх у мене 2-3 в день (дзвонять учні Ніни Панасівни з усього світу). Ламаною російською мовою питають Ніну Мірошніченко, говорять, – Париж. І вітають з першим місцем. Кажу, що це розіграш! У мене було бажання взяти участь, а не виграти – я й не надіялась. Гадала, через поблажливість до мого віку. Але, як з’ясувалося, всі дані про селекціонерів були зашифровані – ні країна, ні ім’я автора до останньої хвили жюрі були не відомі. Коли дізнались, кажуть, аплодували стоячи”. А в саду ірисів під Парижем навечно оселились ірис Ніни Мірошніченко з Житомира.

Вона вивела новий сорт ірисів, і на прохання одного з учнів відправила в Париж кореневища; там їх висадили в ґрунт разом з іншими. А потім був тріумф і – золота медаль. Але йшла вона до цього довгі десятиліття. Наприкінці 80-х у Москві вийшла книга про ірис доктор біологічних наук Родионенка: третина представленої в ній продукції належить Ніні Мірошніченко. Серед ілюстрацій – види чотирьох міст: Москви, Ленінграда, Токіо (у японців цій квітці – особлива шана) і Житомира, що кілька років суперничав з ними. Та більше, ніж визнання колег-фахівців, її радує те, що плоди її праці користуються популярністю у звичайних аматорів флори, садівників.

За багаторічну творчу працю український селекціонер має 213 дипломів, 9 атестатів ВДНГ, 50 грамот, 5 медалей (за гладіолуси), а в 1980 році єдина із всіх селекціонерів-квіткарів одержала диплом за сорт гладіолусів *Гімн Космонавтів*.

Найбільша мрія, яку плекає все своє життя Ніна Панасівна, це вивести супергофрований темно-блакитний гладіолус, небачений в світі. Серед доробку на цьому шляху сорт – *Врата Рая, Последний аккорд* та інші...

Ніна Панасівна при нашій зустрічі з гордістю показала мені три дітки нового темно-фіолетового сіянця. “Я покладаю на цей новий сіянець дуже великі надії... якщо при випробуванні з цих діток виростуть бульбоцибулини, які через рік зацвітуть, повторюючи свої дивовижні ознаки, то це буде моя *Шамбалла*”, - замріяно мовила пані Мірошніченко. Гадаю, що саме так воно і буде, а ми вже через

... золота медаль за ірис.

декілька років зможемо милуватись одним із кращих у світі темно-фіолетових супергофрованих сортів.

Ніна Панасівна створила цілу серію найкращих гладіолусів і назвати їх іменами своїх улюблених актрис. А найкращі сорти ірисів – іменами улюблених співаків. В доробку є *Тетяна Дороніна* – із квітками рожево-яблуневого кольору з перлинним відтінком, *Алла Ларіонова* – сорт лососево-помаранчевого забарвлення із пелюстками незвичайної фактури, нещодавно з'явився білий сорт *Тайсія Повалий*, який селекціонер вважає своєю великою удачею в селекції нарівні з сортом *Ангел-Хранитель*. Вже декілька років милують око на грядках іриси: яскравий *Леонтьєв*, рожевий *Басков*, фіолетовий *Галкін*, кремовий мереживний *Солов'яненко*, двокольорові: *Валерій Меладзе*, *Валерій Леонтьєв*, *Максим Галкін*, перлинно-рожеві *Миколай Басков*, *Філіпп Киркоров*.

Дуже відомою в СРСР Н.П. Мірошніченко стала наприкінці 60-років, коли в газеті “Известия” надрукували про неї статтю. Відтоді вона отримувала щодня десь по 150 листів. Не обійшлося без курйозів. Одного разу до будинку Мірошніченків завітав працівник житомирського обкому партії і сказав, що Ніна Панасівна повинна надіслати цибулини своїх сортів гладіолусів у Вільнюс. Вільнолюбива жінка подумки відповіла: “А зараз! Чому це я повинна надсилати!” через деякий час їй знову нагадали, додавши що це прохання В.В.Щербицького. Вислала Мірошніченко тоді свої гладіолуси. А в 1971 році у Вільнюсі в Академії наук відбувалась конференція з вирощування лілій і у черговий Ніна Панасівна запитала, назвавши прізвище любителя гладіолусів: “А хто такий Ляудис?” Виявилось – голова КДБ Литви. Потім вона ще тривалий час листувалася з ним. І ще один випадок пригадує з усмішкою селекціонер. Відомо, що для того щоб займатися селекційною роботою треба мати колекцію найкращих сортів вітчизняної та зарубіжної селекції. Одного разу замовила пані Ніна в одній англійській фірмі новинки, але ж де було на той час знайти іноземну валюту, тай якби її й купила на “чорному” ринку, державні служби могли також зацікавитись: “Де в радянської людини могли з'явитись фунти?” От і написала Ніна Панасівна президенту тієї фірми лист із питанням: “Чи любить містер Міло гриби?”. Скоро отримала відповідь: “Звичайно, ми англійці любимо цей продукт, вирощуємо їх навіть у теплицях”. От і висилає Ніна Панасівна посилку із сушеними білими грибами, що сама збирала в житомирських лісах, у Лондон, а через місяць отримує найновіші сорти американської та європейської селекції.

Перша персональна виставка Мірошніченко Н.П. відбулася у Москві у 1970 р. Це був небувалий успіх української селекції – 48 дипломів! Потім почалися щорічні поїздки в тодішню столицю, представлення нових і нових робіт. Ця приваблива, чарівна українська жінка одержала всенародне визнання, її поправу можна назвати *Зіркою України* так само як і один з її улюблених блакитних сортів, який вона подарувала світові... Так, у тому ж таки тріумфальному для української селекції ірисів році, нагадує, у 2007 - Ніну Панасівну вітали на сцені Житомирського музично-драматичного театру. Із рук мера міста славетна майстриня української селекції отримала цінний подарунок, її вітали як почесного жителя Житомира.

Але найурочистіші моменти для Ніни Панасівни – дати назву сорту, щоб вона збуджувала уяву, якнайточніше передавала зміст сорту. Класична поезія, святі тексти Біблії і Корана часто допомагають в цьому. Коли Ніна Мірошніченко виводить нові сорти, то самі квіти, їх божественна краса надихають її на подальшу працю. Вона як той метелик пурхає між ними, заглядає і милується кожною квіткою, відчуває їх кожний подих і рух. А далі, як каже пані Ніна, може й провидіння господнє знаходить на неї...

Незважаючи на поважний вік, Ніна Мірошніченко і сьогодні йде в авангарді квіткового прогресу, працює над втіленням низки творчих задумів, радо передає свій досвід молодим. До неї прислухаються квітникарі, дзвонять, пишуть і питають поради любителі і дістають слушну раду, зернини досвіду й тепло душі.

На початку серпня 2004 року в Національному ботанічному саду ім. М.М.Гришка НАН України відбулася Третя українська спеціалізована виставка “Королева гладіолусів - 2004”. Українські гладіолусоводи одноставно вирішили присвятити її ювілею відомого українського селекціонера квітів – Мірошніченко Н.П. В тому ж році Ніну Панасівну запросили і в Москву, де влаштували на її честь вечір члени Московського клубу гладіолусоводів. І знову - в 2008 році назву щорічної виставки гладіолусів присвятили 20-річчю шедевр селекції Мірошніченко – сорту гладіолусів *Богиня Любови*.

Хоча не обійшлося і без прикрих моментів... „А знаєте, як я озеленювала Житомир?!” - пригадує Ніна Панасівна, - Був час, влада міста приділяла цьому значну увагу. На початку 80-х запропонувала „зеленгоспу” засадити площу Корольова (одну з центральних у місті) ліліями. Підготувала 500 цибулин. Визвалась посадити, хоча працівники „зеленгоспу” були не в захваті. Посадила частину. Вони сказали, що йдуть на обід і інше досадять самі. Навесні поїхала дивитися, як лілії зацвіли, а замість них – нарциси”. В радянські часи нарциси коштували копійки, а лілії понад 10 карбованців, тому висновки робить самі. Так, дуже скромно привітали Ніну Панасівну із її перемогою на міжнародному конкурсі ірисів у Парижі вітчизняні періодичні квіткові видання – 3 рядочки 7 шрифтом в кінці сторінки у „Квітах України”, а решта журналів, газет – навіть і не згадали. Зате в статтях неодноразово писали у тому році про сорт ірисів *Софія Ротару*, який подарував відомій українській співачці учень Ніни Панасівни, тільки чомусь при цьому забули нагадати що це сорт селекції Мірошніченко. Досягнення в селекції квітів Мірошніченко Ніну Панасівну можна порівняти, без перебільшення хіба що з заслугами її земляка Сергія Корольова.

На питання, як вона встигала в її літа займатися селекцією трьох культур і чи не шкодує за вибором

свого життя, відповідає з мудрою усмішкою: „Не шкода жодної хвилини, відданої на створення нових сортів. Вважаю, що жити слід на межі своїх здібностей, не шкодуючи зусиль – лише так можна досягти омріяного результату. Жити варто так, щоб кожен день приносив щось нове і цікаве. Пам’ятаймо, що не так багато часу нам відведено, щоб полишити свій слід на землі”. Мабуть, через те вона поспішає творити добро, не втрачаючи гумору в буремному сьогодні, прилучає нас до нетлінної краси матінки-природи.

Ми гордимось, що поряд з нами проживає чудовий селекціонер, берегиня українського квітництва, людина великої душі. Мені хочеться приєднатися до слів інших квітників-аматорів і привітати Ніну Панасівну з 95-річним ювілеєм і побажати міцного здоров’я і творчої наснаги, любові і поваги рідних і шанувальників і, звичайно, нових сортів. З роси й води! Нехай збудуться всі “блакитні мрії” нашої улюбленої “квіткової” феї, а Бог береже земний шлях...

Селекціонер, кандидат біологічних наук
Патока Владислава

“ГЛАДІОЛУСОВА” БОГИНЯ

Для селекціонера виведення сорту – багаторічний та важкий шлях пошуків, сумнівів та терпіння, копітка щоденна праця до того ж часто непередбачувана, без будь-якого сумніву - творча, для якої необхідне натхнення та наполегливість, оскільки можуть минути роки, іноді навіть десятиріччя, перш ніж посміхнеться успіх, і на цьому тернистому шляху можуть бути взлети та падіння, чудові результати та гірке розчарування. Зате потім, коли селекціонер дарує свій новий сорт світові, то отримує від цього глибоке відчуття задоволення від результатів своєї праці. “Немає на світі більшого задоволення, аніж побачити розквітлим новий сіянець! Цю радість не зрівняти ні з якою іншою! Той, хто причетний до творення – щасливий, тому завжди раджу молодим: поспішайте творити красу! “– Так ділиться своїм баченням селекціонер Ніна Панасівна Мірошніченко. Пропоную і читачам поринути в цей прекрасний квітковий світ нашої української майстрині, і оглянути створену її невтомними руками по-казковому різнобарвну “гладіолусову палітру”.

Слід зазначити, що Ніна Панасівна дуже критично підходить до відбору сіянців і належить до тієї кагорти селекціонерів, які вважають, що в нового сорту гладіолуса повинні бути дуже високі декоративні якості і суцвіття таким, яке обов’язково здалеку кидатись в очі. Не окремо взята квітка в колосі, хоч якою б вона гарною не була, а все суцвіття розглядається селекціонером як кінцевий витвір.

Наведу епізод з власного життя. Милуючись квітом нових сіянців, запитую свого чоловіка, далекого від справ селекції та квітництва, що лише краєм вуха чув розмову з Ніною Панасівною: „Як тобі ось цей ?..” А він відповідає: „Найперше при виборі сорту в око впадає загальний вигляд суцвіття. Колір має вражати так, щоб неможливо було відвести погляд і манити зір навіть за кілька метрів від квіткової ділянки. Як от, наприклад,” – і вказує на кілька сортів, найбільш ним уподобаних серед моєї немалої колекції. Я лише усміхаюсь, бо ж він вибрав *Чужое Небо*, *Пляску Огня*, *Зорю Востока*, *Карнавальну Ніч*, *Сонце Африки* – усі „випускники” Ніни Панасівни. Мабуть, тому всі сорти гладіолусів створені Мірошніченко такі неповторні, дивовижно прекрасні, бо їх створили чарівні руки «гладіолусової» богині, вони зігріті теплотою серця, осяяні любов’ю та талантом.

Свій огляд почну традиційно – з білих сортів з шифром (00)*, а їх у Ніни Панасівно немало. Ці великоквіткові сорти як і решта створені в різні роки, але всі можна використовувати для отримання високоякісної квіткової продукції, в них від 21 до 23-25 бутонів та більше, відкрито одночасно 8-10-12 квітів.

Найпершим серед цієї групи розпускається *Святая Русь* (500, 1989, Р). Квітки дуже великі білі, гофровані, після розкриття – з кремовим насиченням в центрі, у колосі 20-22 бутона та 8-9 одночасно відкритих квітів. *Більй Дом* (500, 1993, РС) має біле забарвлення, в бутонах з салативим відтінком, дуже потужний сорт з великими квітами. *Білий Ангел* (400, 1998, СР) – білий з салативим насиченням, тканини пелюсток щільні, супергофровані, створюють враження бахромчатості, єдиною вадою цього сорту я б назвала повільне розмноження. Така ж легка бахрома по краям пелюсток спостерігається в іншого чисто-білого сорту, але з дещо меншими квітками – *Сікстинська Мадонна* (400, 1999, С), три внутрішні пелюстки із зеленим кантом, екзотичність сорту доповнюється надзвичайно сильним, просто фантастичним, гофруванням.

Думаю, що багатьом колекціонерам подобаються і два інших білих сорти з красивим гофруванням – *Госпожа Удача* (500, 1991, Р) та *Ажурна Сніжинка* (500, 1998, С). Досить елегантний ще один потужний супергофрований білий сорт – *Снежний Вихрь* (400, 1997, С). Цього року я мала змогу любоватись *Зимовим Романсом* (500, 1999, СР): величний, потужний колос, на якому шикарні білі красиво гофровані квітки. Сорт має хороші господарські якості – гарне розмноження. Не можна не відзначити гіганта з великими білими супер гофрованими квітами – *Танец Журавлей* (500, 1990, СР). В колосі в цього сорту 23-24 бутона, одночасно відкрито 8-10 квітів, висота в рослин понад 160 см, гарне розмноження. Серед новинок – *Тайсія Повалій* (500, 2005, С) – сорт білосніжний з великими пиляками, супергофрований.

Ніною Панасівною створено багато білих сортів з яскравими контрастними плямами. Серед них, знайомий нам всім ще з 90-х красень – *Зоря Свободи* (501, 1991, Р). Сорт тримає одночасно 10 відкритих

великих білих квітів з темно-малиною плямою. Найпершим, мабуть, серед сортів з подібним шифром розкриває свої ледь гофровані оригінальної форми білі квіти з великою яскраво червоною плямою на трьох нижніх пелюстках сорт – *Дневная Звезда* (501, 1991, ДР). Така ж оригінальна червона пляма, що займає всі нижні пелюстки спостерігається і в культивару – *Милосердие* (501, 1995, Р), але квіти мають ніжне гофрування, що надає сорту незвичайної вишуканості, а гра кольорів – кремово-біле/кармінно-червоне - неординарності. Сорт *Полярное Сияние* (501, 1990, РС) (назва повністю відображує його забарвлення) вражає грою біло-жовто-рожево-малинових тонів. *Новобрачная* (501, 1995, С) – потужний білий сорт з червоною муаровою плямою.

Останніми роками став досить популярним сорт *Елена Прекрасная* (401, 1997, Р), його можна зустріти у майже всіх каталогах квіткарів-гладіолусоводів. Я думаю в першу чергу завдяки високим декоративним якостям: верхні пелюстки білі з ледь рожевим насиченням, на нижніх пелюстках велика яскраво-червона пляма, квіти округлі, дуже красиві та ніжні водночас. Суцвіття з 21-22 бутонів та 9 одночасно відкритих квітів, 150 см висоти. Гарне розмноження – велика дитка, що зацвітає в перший рік вегетації.

Серед сортів із жовтим та кремовим забарвленням (шифр 10-16) в доробку Ніни Панасівни Мірошніченко є також чималі успіхи. Серед однотонних можна назвати - *Горный Хрусталь* (510, 1997, ДР) та *Птичье Молоко* (410, 1997, Р). Перший має сріблясто кремове забарвлення із жовтим насиченням на нижній пелюстці, сильне гофрування та защипи, має гарні ростові якості, другий – біло-кремове кольору, одночасно відкриває до 9 квітів із сильною гофрованістю. З більш старіших сортів варто відзначити – *Селену* (510, 1975, С). Це гігант з дуже великими кремовими квітами, невибагливий та стійкий до хвороб. З нових сортів цікавим є *Лунный Свет* (512, 2004, С). Квіти у цього сорту дуже великі, красивого чистого кремового кольору, всередині мають салатіві тони.

Варто нагадати, що красивих жовтих сортів не так вже багато. Останнім часом цей колір привернув до себе увагу багатьох селекціонерів. Непогані результати досягнені російськими селекціонерами. Але саме найскладніші комбінації (таких сортів і справді обмаль) – поєднання жовтого та червоного вдалось отримати саме нашому вітчизняному селекціонеру. Серед них – п'ять представляю читачам. *Лунный Крайтер* (511, 1994, С) – дуже красивий потужний кремовий сорт з яскраво-червоною плямою та надзвичайно сильним гофруванням, класична побудова довгого дворядного колосу на якому одночасно відкрито 10 квітів.

Пляска Огня (415, 1993, ДР) – екстравагантний сорт яскраво-жовтого кольору з рожевим насиченням на верхніх пелюстках та величезною червоною плямою. *Парад Звезд* (315, 1995, ДР) - екзот світло-жовтого кольору з величезними малиново-червоними плямами. *Вольный Ветер* (413, 1997, РС) На верхніх пелюстках переливи бурштинно-рожевих та пастельно-жовтих напівтонів. Нижні пелюстки ніжно-лимонного забарвлення із світло-рожевими кінчиками. Біля основи нижніх пелюстків ажурна червона пляма.

Особливо б відзначила сорт *Огни Арбата* (415, 1996, ДР), незабутнє враження справляє дивовижно гармонійне поєднання яскраво-жовтого та яскраво-червоного: здалеку цей сорт нагадує орхідею. До ще одних достоїнств цього сорту можна віднести гарне розмноження та хороші ростові якості.

Денди (411, 1996, Р) – цілий каскад (до 12) кремових із світло-фіолетовим насиченням та каймою квітів відкривається одночасно на стрункому квітконосі.

В групі помаранчевих з шифром (20-26), такого популярного на сьогодні кольору, є багато прекрасних сортів, це і шевєвр світової селекції *Донна Мария* (420, Поджер 1979, С) і такі широко поширені сорти відомого російського селекціонера А.Громова як *Звуки Саксофона* (521, 1984, С), *Янтарная Балтика* (523, 1985, СР), *Майя Плисецкая* (420, 1997, С), *Сокольники* (523, 1997, С) та житестікого сорту латвійського оригінатора Вереньшиша *Профессор Паролек* (427, 1988, С). Але й тут в Ніни Панасівни є свої досягнення. Так, сорт *Королева Эстрады* (527, 1989, С) декілька років підряд починаючи з 1995 входив в п'ятірку кращих сортів цього класу за опитуванням членів Московського клубу гладіолусоводів, а сам сорт неоднаразово отримував нагороди, фото цього сорту можна знайти в багатьох довідниках з квітникарства. Хто хоч раз бачив цвітіння цього по-королівськи красивого велетня, думаю, запам'ятає назавжди. Довжина колосу в названого сорту – 65-75 см, ідеально дворядний, величне суцвіття, водночас це дуже граціозна рослина з насиченими-помаранчевими, відмінно гофрованими квітами. Пелюстки щільної шовковистої фактури. Майже всю нижню пелюстку займає виразна оксамитово-вишнева пляма з плавним переходом до основного забарвлення по краях. Сорт непогано розмножується, достатньо стійкий до хвороб. Ще хочу читачам назвати сорти: *Космический Ветер* (526, 1982, С) з темно-помаранчевими, гофрованими квітками та *Танжеринное Танго* (427, 1999, С) з густо помаранчевими злегка гофрованими квітами, особливістю сорту є те, що з однієї бульбоцибулини І розбору виростає декілька основних повноцінних суцвіть (3-4) та по 2-3 бічних.

Королева Полесья (527, 1996, С) – помаранчево-лососевий з червоною плямою на світлій підкладці, оригінальні великі квіти. Букет з такого сорту буде надзвичайно чарівним та привабливим.

Наступний клас – це лососеві сорти (30-36). Ця група є перехідною в спектрі помаранчевого та червоних кольорів. Найвеличнішим сортом цієї групи, а якщо бути точнішою, то сортами, бо саме під такою назвою в Мірошніченко Н.П. створено 2 культивари - *Забытое Танго I* (532, 1999, П) та *Забытое Танго II* (533, 1999, П). Перший ніжно лососево-рожевого кольору з малиновим мазком в горлі, помірно

гофрований, високий, дає колос до 30 бутонів, розквітає в кінці серпня. Ідеальний сорт для зрізу на свято 1 вересня. Інший сорт також пізній, світло лососево-рожевого забарвлення з яскравою рожевою рискою, теж має до 30 бутонів. Як відмічають квіткарі, ці сорти найкраще підходять для складання композицій на ювілейні святкування.

Красивим сортом для зрізу є також *Космічний Огонь* (536, 1991, С). Колос дворядний, щільний та міцний. Основне забарвлення лососево-рожеве. На нижній пелюстці – посилення основного забарвлення. Пелюстки супергофровані та міцні.

Ветер Пустини (536, 1994, РС) вражає розмірами своїх насичених лососево-рожевих з ясно-червоним відтінком сильногофрованих квітів. Цей гігант має досконалу дворядну побудову колоса. Інший сорт зі схожою назвою *Знойний Ветер* (437, 1997, ДР) має дуже ранній період цвітіння – кінець липня і приваблює до себе сильногофрованими квітками темного лососево-рожевого забарвлення з кремовими нижніми пелюстками. *Фаворит* (537, 1989, Р) темно-лососевий з бордовою плямою. Високий та потужний сорт.

Група рожевих глідіолусів досить велика, та й навіть при класифікації глідіолуса за забарвленням виділяють такі відтінки: блідий лососево-рожевий (40), світлий лососево-рожевий (42), лососево-рожевий (44), темно-лососево-рожевий (46). Статистика свідчить, що саме на цю групу забарвлення припадає 12-15 % світового асортименту, тож не дивно що сортів цієї кольорової гами у Ніни Панасівни теж дуже багато. Розглянемо найцікавіші.

Розпочну з сорту, що вже став класичним серед рожевих, його дарували в букетах 25 і 15, 5 років тому. Не втратив популярності і сьогодні, так, минулої весни поцікавилася у квітників, що займаються вирощуванням посадкового матеріалу, чи є в них *Європа* (544, 1977, Р). Мене запевнили, що цей сорт дуже любляють «зрізочники», які ще восени скуповують бульбоцибулини оптом. Хоч як не звинуватують селекціонери продавців квітів у консерватизмі, але ті з рештою мають свою думку щодо сучасного асортименту глідіолусів, яка базується на перевіреному практикою досвіді: сорти, які випробувані часом ніколи не підведуть не залежно від погодних умов, потребують мінімального догляду, мають хороші декоративні якості - ніколи не «вийдуть з моди», не те що «примхливі новинки». Але кому не сподобається рожево-лососевий гігант з білою плямою на нижніх пелюстках з великим колосом з 27 бутонами та 10 одночасно відкритими квітами! Потім в Ніни Панасівни з'явився сорт з аналогічними характеристиками *Дочь Європи* (544, 1983, С), який також має гігантські квіти чистого насичено рожевого забарвлення.

Таким же відмінним промисловим сортом як і два попередні є *Розове Кружево*, (547, 1980, СП) виведений сумісно з ВНДІС ім. І.В. Мічуріна. Колос ідеально дворядний, потужний, щільний та міцний. Квіти з насиченими коралово-рожевими складчасто-гофрованими пелюстками. Нижні пелюстки всередині із сріблястим облямуванням та білим неяскраво вираженим вусиком. Порівняно стійкий сорт до хвороб.

Улюбленцем у тих, хто займається вирощуванням на зріз є також екзотичний сорт *Снег в Огне* (541, 1990, С). Рослини мають дворядний колос, блідо-рожеве забарвлення з вишневою плямою у вигляді віяла на трьох нижніх пелюстках та зеленим горлом. Велику пляму має також сорт *Пур Квітів* (445, 1990, Р), колос стрункий, високий з гарногофрованими квітами рожевого кольору, має хороші ростові якості. Дуже красивий та оригінальний колір: лососево-рожевий з великою білою плямою, по яким розсипаний темно-червоний крап у сорту *Аксинья* (545, 1996, С). *Гардемарин* (441, 1997, РС) – яблонево-рожевий, з двома великими червоними плямами в жовтій оправі. *Мисс Очарованье* (447, 1996, Р) - дуже потужний культивар рожевого теплого тону, на нижніх пелюстках жовто-кремові тони у вигляді смужок з бордовим напиленням. Чудовий сорт для зрізу, зі щільними пелюстками та дворядним суцвіттям. *Принцеса Цирка* (541, 1997, РС) теж має контрастну тональність: білий з рожевими переливами та червоною плямою. *Сладкий Сон* (545, 1997, РС) – гігант рожевого кольору, на нижній пелюстці невелика біло-кремова пляма з тонкою бузково-рожевою облямівкою. Суцвіття має гарно укладені квіти та великі розміри.

Призером численних виставок є сорт *Сто Лет Марии Шароновой* (542, 1989, СР). Цей сорт виділяється квітами палево-кремового забарвленням з ніжно-рожевим краєм та сильною гофрованістю. В колосі 20-22 бутона, одночасно тримає 9 відкритих квітів. Висота рослин 150 см.

Сорт *Богиня Любови* (540, 1986, П) – візитна картка Ніни Панасівни. З великою любов'ю говорила про нього житомирський селекціонер, наголосивши в нашій приватній розмові, що це один з найпотужніших та найбільших сортів у світі. Те ж саме я читала і у відгуках моїх дописувачів. Це справжнісінький гігант ніжно-лососево-рожевого кольору із білою плямою в горлі. Сорт дуже витривалий, має гарне гофрування та дуже міцну фактуру ніби шовковистих пелюсток. Хорошим промисловим сортом для пізнього зрізу є *Девичий Переполох* (542, 1985, П) - рожевий з світлим горлом.

Цікавим сортом, безперечно, є чемпіон Київських виставок 1994-1999 років *Розовий Алмаз* (444, 1996, Р). Колір як у рожевої гвоздики, прекрасна гофрованість, 9 одночасно відкритих квітів. Таке ж яскраво-рожеве забарвлення з підсиленням основного тону на нижній пелюстці має супергофрований культивар *Наслаждение* (444, 1996, Р). *Солнечный Ветер* (544, 1997, Р) лососево-рожевого кольору, ідеальна будова дворядного колоса, 25 бутонів. Квіти мають сильне гофрування та дрібні складочки на пелюстках.

Особисто на мене велике враження справляють чисті рівномірно розподілені по всіх пелюстках рожеві барви сорту *Гимн Радости* (444, 1996, С). Сорт надзвичайно граціозний та пишний! Взагалі до

цього часу сортів з чистим рожевим забарвленням практично не має, причиною цього, як вважають дослідники, є домінування генів лососевого забарвлення над генами, що контролюють рожевий колір. На мою думку, це ще один шедевр оригінатора.

Ну, а тепер мова піде про сорти цієї групи які створені Ніною Панасівною за останні 5 років. *Праздник любви* (441, 2000, С) – ніжно-рожевий, супергофрований в горлі світліший, пелюстки квіток мають тонку малиновку облямівку; *Любите Русь* (545, 2002, С) ніжно-рожевий з ледь малиновим відтінком; *Цветок Рая* (545, 2004, С) - яскраво-рожевий, нижня пелюстка салатково-кремова, супергофровані квіти та два сорти, які присвячені улюбленим кіноактрисам. *Алла Ларионова* (545, 2004,С) – інтенсивно рожевий, дуже приємний колір, нижні пелюстки перлинно-білі в рожевій оправі, супергофровані квіти. *Циликовская* (547, 2004, С) – рожевий з морк'яним насиченням, нижні пелюстки світліші, супергофровані пелюстки в складочках. Я переконана, що і ці сорти обов'язково стали улюбленими серед шанувальників культури гладіолуса гібридного (*Gladiolus × hybridus hort*).

* - шифри подані в статті згідно класифікації гладіолусів, розробленої Північно-американським товариством гладіолусоводів

Селекціонер, кандидат біологічних наук
Патока Владислава

“КВІТКОВА” ФЕЯ СЕРЕД ЧЕРВОНИХ ТА МАЛИНОВИХ СОРТІВ ГЛАДІОЛУСІВ продовження

Для селекціонера кожен виведений сорт – це новий витвір, власне дітище, за яким тривалий час доглядає, спостерігає та піклується ще й випробовує... Звичайно, коли настає момент, коли потрібно випускати у світ, оригінатор по-батьківськи хвилюється за його подальшу долю: чи сподобається новинка, чи припаде до душі та знайде своїх прихильників як і решта сортів, чи проявить свої найкращі якості в інших регіонах, адже за нього він несе повну відповідальність. Ось так відповіла на моє провокаційне питання чи є улюблені сорти Мірошніченко Н.П. : “Я люблю всі свої сорти однаково, вони мені близькі та милі кожен по-своєму, адже це – частинка моєї душі”. Звичайно, Ніна Панасівна має рацію: чи можемо сказати про своїх дітей, що любимо їх неоднаково: когось більше, а когось менше, так само і для оригінатора кожен його власний сорт. “Але як селекціонер, який добре знає світовий асортимент гладіолусів та сучасні тенденції селекції, - продовжила тоді нашу розмову пані Ніна, - розумію, що при створенні певних сортів я досягла дуже високого результату, серед них відзначила б, в першу чергу– *Україну Мою, Сонце Африки, Красную Москву, Зорю Востока...*” В цьому списку, як бачимо, першими прозвучали сорти з червоної групи забарвлення.

Варто зазначити, що в асортименті культурного гладіолуса, до речі, і диких видів, червоний колір дуже поширений. Згадаймо квіткові ряди на базарах: там завжди переважали сорти гладіолусів цієї тональності (можливо останнім часом це домінування трохи зменшилось, зросла цікавість і до екзотики). Це і не дивно, адже червоний колір завжди символізує вогонь, літо, життя, пристрасть, творчість, свято (не маю на увазі комуністичну епоху). Селекціонери всього світу створили чимало хороших червоних сортів (шифр 52-58), серед них вагомий внесок – Ніни Панасівни.

Розпочне цей, так би мовити, “бібліографічний” список червоних сортів *Раджив Ганди* (554, 1985, С). Навіть з часом він не втратив своєї актуальності, і на сьогоднішній день його можна зустріти в колекціях гладіолусоводів. Цей сорт виділяється поміж інших світлим вогняно-червоним кольором. Він дуже яскравий, потужний та високий.

Одним з кращих червоних сортів вітчизняної селекції по праву вважають переможця та призера багатьох виставок - *Красную Москву* (556, 1985, С). Цей сорт цінують за чисте яскраве темно-червоне забарвлення та розмір квітки. Загалом це дуже потужна рослина з чудовими декоративними якостями. Суцвіття дворядне або почергове, в колосі 20-23 бутона, одночасно відкрито 8-9 гофрованих квіток. Горло – зеленкаве, пляма – маленька біла риска. Сорт має хороший коефіцієнт розмноження. Це улюбленець багатьох, хто займається вирощуванням гладіолусів на зріз.

Комета Галлея (553, 1988, Г) – світло-червоний сорт, до країв пелюсток колір стає більш насиченим. На нижній пелюстці біла виразна пляма.

Мирный Атом (553, 1989, П) – також красивий сорт на зріз. Суцвіття потужне, дворядне, щільне, з міцним кріпленням квітів. Світло-лососево-червоне забарвлення, пляма молочно-жовта, чітка, у формі широкого клину. Пелюстки дуже щільні, помірно гофровані. Непогано розмножується. Порівнянно стійкий до хвороб.

Русыч (556, 1990, СП) має великі бордово-червоні, дуже багаті за тональністю квіти. Пелюстки оксамитові, щільні, красиво гофровані. Пляма темно-малинового забарвлення з білим лінійним штрихом. Могутній колос з почерговим розташуванням квітів, щільний та міцний. Стандартні суцвіття утворюються при вирощуванні з бульбоцибулин I та II розборів. Такий же густо-насичений червоний колір і в іншого сорту з подібним шифром, але з меншими квітами - *Консуэлло* (456, 1990, РС).

Цікаве забарвлення – насичене червоно-малинове з фіолетовими просвітами по центру внутрішніх нижніх складчато-гофрованих пелюсток має сорт *Эйфория* (556, 1990, Р). Суцвіття міцне, високе.

Приваблює увагу багатьох колекціонерів своїм вогняно-червоним забарвленням сорт *Вулкан* (554, 1991, С). Квіти у цього культивуру гофровані великими хвилями-складками та защипами.

Дуже оригінальний любительський сорт - *Шапка Мономаха* (554, 1991, Р)! Пелюстки червоні з білим муаровим малюнком на нижній часточці. Надзвичайно потужний гладіолус, розмір складчасто-гофрованих квітів гігантських як для гладіолуса розмірів - до 20 см в діаметрі. Висота рослини 180 см. Цвіте із дітки.

Величезний та також дуже високий яскраво-червоний сорт - *Русский Витязь* (554, 1991, С). У колосі до 24 бутонів одночасно тримає 9 відкритих квітів.

Справжній шедевр серед червоних сортів Ніни Панасівни, її гордість – *Україна Моя* (554, 1992, СП). Яскраво-червоний, квітка ніби горить, одночасно відкривається до 14, а в прохолодну погоду – до 16 великих гарно гофрованих квітів, на колосі 26 бутонів, висота рослин – 150 см. Це колекційний сорт, як відмічають деякі квіткарі-гладіолусоводи, трохи примхливий: потребує високого рівня агротехніки та повільно розмножується.

Дуже красивий інший сорт – *Седой Пророк* (554, 1994, РС). Яскраво-червоний, на нижніх пелюстках сріблястий ажурний кант.

Окрасою будь-якої колекції, безперечно, є *Кружевной Вихрь* (554, 1995, С)! Яскравий вогняно-червоний сорт. Надзвичайно щільна шовковиста фактура пелюстків, дуже гофрований, схожий на махровий. Насиченість кольору прямо залежить від розміру бульбоцибулин. Суцвіття потужне, з гарною укладкою квітів на колосі.

Славянин (554, 1995, Р) – Яскраво-червоний з темно-червоною плямою. Квіти великі, ледь гофровані, з міцною фактурою пелюсток. Світло-ало-червоне забарвлення з насиченим рожевим відтінком у сорту *Огненное Ожерелье* (552, 1995, С). Оригінальний та красивий сорт для створення ювілейних букетів – *Феномен* (456, 1995, С). До того ж названий сорт має хороші ростові якості та прекрасне розмноження.

Дивовижно красиві квіти у сорту *Солнце Африки* (556, 1996, РС)! Цей гігант на своєму міцному та масивному квітконосі одночасно відкриває до 9 криваво-червоних, сильно-гофрованих квітів до 19 см в діаметрі.

Такі ж велетенські квіти (понад 16 см) у сорту *Вельможа* (556, 1996, С). Квіти насиченого криваво-червоного кольору. Суцвіття потужне та дуже пишне. Два суцвіття – вже букет...Гарно росте та розмножується.

В списку червоних гігантів значиться і *Железная Леди* (556, 1996, РС). Насичено-червоний з бронзовим відтінком, всередині квітки сріблястий муаровий малюнок. Квітки дуже гофровані з міцною фактурою пелюсток, у колосі більше 25 бутонів.

Незабутнє враження справляє цвітіння дуже раннього темно-бордового сорту *Заря Востока* (556, 1996, ДР)! На нижніх пелюстках біла риска, красиве гофрування. Суцвіття ідеально дворядне, потужне та граціозне водночас. Сорт вирощують на зріз. Навіть з бульбоцибулин II розбору може вирости 2 повноцінні колоси.

Вже стільки років гладіолусоводів милує красень-велетень *Володимир Мономах* (556, 1997, С). Потужний та дуже високий до 180 см з великими густо-червоними квітками з малиновим відтінком. Суцвіття з 24 бутонів та 9 одночасно відкритими квітами. Гарно росте та розмножується.

Океан Огня (554, 1997, Р) має яскраве червоне забарвлення, по краях негофрованих пелюсток інколи ледь помітний білий кант. На нижній пелюстці малесенька біло-голуба риска. Високий та стрункий. Цвіте з дітки. Інший сорт з дуже схожою назвою *Бог Огня* (554, 1997, Р), що також був інтродукований в цьому ж році, має чисте вогняно-червоне забарвлення, але квіти в нього мають красиве гофрування, в колосі понад 25 бутонів.

Мене минулого літа просто заворожив своєю осаяною красою чорно-оксамитово-бордових гарно гофрованих квітів сорт *Чародейка* (458, 1997, СР). Колос стрункий, високий.

Цікавий яскравий вогняно-червоний сорт на зріз *Червона Магія* (556, 1997, СР). Це цілий каскад квітів, нижня пелюстка в яких темно червона з сріблястим кантом, дуже сильно гофрованих з щільною фактурою. Єдина вада – культивар не стійкий до вірусу строкатості пелюсток.

Приваблює до себе квіткарів, що вирощують гладіолуси на зріз, сорт з досить рідкісним чорно-червоним забарвленням сорт *Пісні Циганки* (458, 1998, С). Квіти темно-оксамитово-бордові, високий потужний колос.

Київлянка (556, 1999, РС). Ледь гофроні квіти насиченого червоного забарвлення з вишневою нижньою пелюсткою. Квітконіс пружний, стрункий, високий.

Прекрасним сортом на зріз, що не боїться негоди та пекучого сонця, є *Заторожец* (556, 1999, С). Забарвлення чисте, насичене темно-бордове, більш темне до горловини. Квіти гофровані чіткими довгими складочками. Пелюстки шовковисті, оксамитові. Суцвіття дворядне. В колосі 20-23 бутона, 9 одночасно відкритих квітів. Швидко росте. Дає чимало діток середнього розміру.

Серед нових сортів можна відзначити 2 культивара. *Шаровая Молния* (554, 2002, С) - дуже яскравого червоно-малинового приємного кольору, в горлі світлішого. Дворядне суцвіття. *Суперзвезда* (457, 2003, Г) - основний колір бордовий, і тільки одна верхня середня пелюстка на 2/3 біло-бузкова у бордовій оправі, оксамитова фактура пелюсток.

Багато вітчизняних та зарубіжних селекціонерів працювали та працюють над виведенням гладіолусів малинового та вишневого забарвлення з шифром (60-68). Мірошніченко Н.П. не виключення, за останні 15 років її руками створено чимало прекрасних культиварів, які значно переважають за красою сорта більш ранньої селекції. Ці сорти відрізняються чистотою забарвлення, багато з них мають супергофровані квіти, з щільною та міцною частками оцвіттини, високий квітконіс та довге суцвіття.

Тривалий час в моїй колекції культивується сорт *Модниця* (567, 1991, С). Це дуже яскравий малиново-пурпуровий сорт! В букеті разом з іншими сортами лише його і помічаєш. Квіти негофровані, але пелюстки мають шовкову, блискучу фактуру. Настільки життєздатний сорт, що просто викликає подив. Він не вражається як більшість сучасних нових складчастогофрованих темно-малинових та пурпурових сортів вірусом строкатості пелюсток, його навіть трипс не пошкоджує. Вже декілька років я його спеціально не розмножую, а він всеодно є в моїй колекції. Як фенікс відроджується, виростаючи чи то із залишених восени у землі дрібних бульбоцибулин чи діток, чи з якоїсь суміші сортів або ж навіть з того, що я просто вибраковую а мої домашні, шкодуючи бульбоцибулини підбирають та садять в непотрібному місці, і він, уявляєте, зацвітає... Останнім часом як селекціонер я стала цінувати саме такі сорти з міцною генетичною імунною основою.

Гуцул (566, 1996, Р) – темно-малиновий з пурпуровим відтінком. Величезні квіти мають помірну гофрованість та видовжені пелюстки. Тканина пелюсток дуже щільна, міцна, майже оксамитова. Суцвіття дворядне. В колосі 22 бутони, з яких відкривається 8 квітів. Квітконіс міцний, висота рослин 130 см. Бульбобруньки досить великі, але їх небагато. З діток наростає велика бульбоцибулина, досить здоровий сорт.

Еліонора (460, 1996, С). На ідеальному дворядному квітконосі відкривається до 9 ніжних яблунево-рожевих квітів.

В моїй пам'яті до цього часу залишилось те незабутнє враження, що справило на мене перше цвітіння сорту з гордовитою назвою - *Дворянка* (462, 1997, Р). Дуже гарний та пишний культивар приємного дуже ніжного світло-малиново-бузкового забарвлення! Біля основи нижньої пелюстки невеликий рожево-малиновий рум'янець, що тільки посилює красу квітки. Суперщільні пелюстки з сильним гофруванням, суцвіття потужне ідеально дворядне, в колосі 23 бутони та 10 одночасно відкритих квітів.

Як і попередні сорти *Волиєбный Мир* (564, 1997, СР) теж дуже пишний та потужний дворядний сорт, квіти насиченого малинового кольору з бузковими переливами, нижня пелюстка забарвлена більш інтенсивно. Красиве гофрування із складками.

Ніною Панасівною створено цілу серію темно-малинових сортів. *Малиновий Каскад* (566, 1998, С). Високий, з дуже великими яскраво малиновими квітами, гофрованими широкими складками із защипами, нижня пелюстка темно-вишневого кольору. *Малиново кружево* (566, 1998, С). Дуже красивий гладіолус з великими (до 17 см) гофрованими темно-малинового відтінку однотонними квітами щільної фактури, колос потужний та щільний. *Малиновий Вихрь* (566, 1998, С). Чистого малинового кольору, гарно гофрований з гігантськими квітами. Добре розмножується, із дітки виростають великі бульбоцибулини.

Достатньо рідкісний колір справжньої малини у сорту з негофрованими квітами - *Кремлевського Рубина* (564, 1998, СР).

Чемпіон Київської виставки 1998 року – *Ярослав Мудрий* (568, 1998, Р). Однотонний блискучий темно-червоно-малиновий, нижня пелюстка в центрі забарвлена трохи темніше і прикрашена золотистим розтушуванням. Щільні пелюстки. Великі та поодинокі защипи. Потужний колос.

Сорт, що приварне вашу увагу ще здалеку – *Московская Богема* (468, 1999, ДР). Він дуже ранній, красиво гофрований, стрункий.

Благовест (564, 1999, РС) світло-малиновий з малиною плямою та попелястим насиченням пом'якшено гофрованих пелюсток.

Розовая Метель (465, 2000, С). Ніжно-рожевий добре гофрований, дуже високий, нижні пелюстки – кремові. Такі ж ніжно-кремове забарвлення квітів і у іншого сорту - *Божественного Ветра* (463, 2000, СР), края пелюсток світло-малиново-рожеві.

Дуже красивий світло-малиновий (з кармінним насиченням) майже однотонний культивар *Ураган* (466, 2000, С). Це ідеально дворядний двометровий гігант з супер-супер гофрованими квітами.

Хорошу квіткову продукцію на зріз можна отримати з сорту *Божественный* (563, 2001, С). Це дуже високий та красиво гофрований культивар.

Справжнісеньким велетенем є ще один сорт з цієї групи – *Атлант* (568, 2001, СР). Вишнево-малиновий з блискучою оксамитовою фактурою пелюсток.

У Мірошніченко Н.П. серед цього класу забарвлення є надзвичайно цікава група – сорти з контрастними багатональними плямами, що створюють дивовижну гру основного кольору та напівтонів у вигляді ореолів, цяточок, штрихів, але з чіткими контурами. Майже всі вони були випущені в одному році. Серед них *Жар-Птиця* (463, 2001, С) – трьохкольоровий дворядний сорт. Края малинові, центр жовтий, на нижніх листках бордова пляма.

Кинозвезда (467, 2001, СР). Яскраво-малиновий з біло-кремивою плямою в малиновому ореолі на нижніх пелюстках. Високий та потужний.

Крик Моды (467, 2001, С) Світло-малиновий, на нижніх пелюстках темно-малинова пляма на жовтому

фоні.

Киевские Virtuозы (467, 2001, С) – Бордовий з коричневим насиченням з вишневим мазком в жовтому обрамленні. Сильно гофровані квіти. Дуже щільне суцвіття. Здоровий сорт з прекрасними ростовими якістьми.

Эжот (467, 2001, Р). Цей сорт повністю виправдовує свою назву: три пелюстки світло-малинові, інші три трохи темніші в гірчичній оправі у вигляді зеленкавих зубчиків по краях.

Дуже екстравагантний сорт - *Космический Феерверк* (467, 2001, СР). Малиново-буковий з чорно-малиновою плямою у вигляді прожилок, на кремовий підкладці в малиновому обрамленні.

Найнесподіваніші поєднання кольорів у сорту *Пир Фантазии* (467, 2001, Р). Цей сорт Ніна Панасівна називає “Вишиванкою”: багато кольорів, від малинового до темно-малинового, плями на жовтій підкладці.

Божественный (563, 2001, С) – надзвичайно красивий високий сорт, гарно гофрований. Коли в мене на грядці розцвів цей культивар, тільки тоді я зрозуміла чому така “патетична” назва. Важко декількома рядками описати красу цього гладіолуса, потрібно його бачити... Сорт годиться і для букетів.

Чудовий сорт для зрізу – *Вишневый Огонь* (468, 2002, СР). Чистий темно-вишневиного кольору, помірно гофрований, фактура пелюстків щільна, стрункий дворядний красень.

Незвичайний малиновий колір у сорту *Чардаш Монти* (566, 2003, Р)! Він вирізняється від всіх інших малинових сортів якимись переливами та блиском, здається, що випромінюється сама радість, енергія, сила ... Високий, стрункий колос, красиво гофровані квіти.

Мамин Поцелуй (560, 2003, С). Кремово-малиновий, переливчатий з ледь-ледь рожевим насиченням. Дуже гофрований, весь в складочках, ідеально дворядний, дає багато дітки.

Свадьба в Малиновке (467, 2003, С). Насичений малиново-вишневий, на нижніх пелюстках дві білі плями в малиновому обрамленні. Добре розмножується.

Цей “бібліографічний” список червоних та малинових сортів завершує на даний момент (коли готується матеріал для статті) новинка, яка поки ще надзвичайна рідкість в приватних колекціях - культивар *Ангел Хранитель* (564, 2004, С). Ніна Панасівна вважає його своїм великим успіхом в селекції. Це один з найкрасивіших її рожево-малинових сортів. Потужний, високий, супергофрований.

Чому я наголосила, що на даний момент, бо не здивуюсь коли стаття буде опублікована, квіткарі, можливо, вже милуватимуться ще якоюсь дивовижною красою нового червоного або малинового культивару. Так, кожного року любителі-гладіолусоводи отримують новинки від Мірошніченко Н.П. як от у 2006 році, коли ми отримали новий сюрприз – новинку 2006 року з класу рожевих - *Жди Меня* (545, 2006, ДР). В культивара рідкісний справжній рожевий колір, з дуже щільними гофрованими пелюстками у квітів.

Звичайно, цей список червоних і малинових сортів неповний, його б можна було продовжувати. Адже не про все напишеш в одній статті...

Селекціонер, кандидат біологічних наук
Патока Владислава

КОРОЛЕВА БУЗКОВО-БЛАКИТНИХ СОРТІВ ГЛАДІОЛУСІВ

За останні десятиліття в селекції гладіолуса досягнуте дуже велике різноманіття по забарвленню гладіолуса гібридного. Так, як сучасні сорти гладіолуса – тетраплоїди, то кожний ген представлений чотирма алелями. Варто зазначити, що забарвлення квітки гладіолуса успадковується дуже складно, так як воно залежить не від одного, а багатьох пігментів – антоціанів та антоксантинів та ін., які поєднуються між собою, змінюються в залежності від кислотності клітинного соку та інших компонентів. Наслідкування цієї ознаки визначається множинною дією генів: наявністю або відсутністю антоціана, інтенсивністю кольору, локалізації забарвлення. Така складна генетична природа гладіолуса не завжди дозволяє однозначно говорити про наслідкування забарвлення та важко прогнозувати хід схрещування, тому результати часто можуть бути непередбачувані і протележні до очікуваного.

Мрією багатьох селекціонерів так і залишається виведення гладіолуса синього кольору. Однак до цього часу мрією багатьох селекціонерів залишається отримання гладіолусів з чистим голубим та синім забарвленням без домішків фіолетового.

Наведу деякі історичні відомості про створення голубих гладіолусів. Перший такий гладіолус з’явився в 1927 році – сорт Жозеф Гюло. Потім на протязі декількох десятиліть з’явилися сорти Блу Адмірал, Блу Героральд, Блу Енджел, Блу Триумфатор, Пелегрин, Равель. Проте всі вони мали нечистий бузково-фіолетовий тон з червоними крапками, штрихами, плямами. Пізніше були отримані такі голубі та сині культивари, як Аббу Хасан, Блу Вейл, Блу Даймонд, Блу Конкерор, Карабиен. Вже в цих сортах селекціонери змогли позбавитись від червоних плям та штрихів, але ні голубого, ні синього гладіолуса отримати не вдалось. І накінець, 25-35 років тому з’явилися такі сорти як Азур Скай, Блу Берд, Блу Раффлз, Блу Найт, Блу Мист, Силен Найт. В них вже забарвлення наближалось до синього та голубого.

Немало гібридизаторів працюють над створенням голубих сортів і в даний час. Однак, хоч антоціан голубого забарвлення – дельфінідин є в генотипі деяких сортів, головним чином з пурпуровим забарвленням квітки, але в чистому вигляді виділити його надзвичайно складно, якщо взагалі можливо природним

шляхом. Завжди отримують змішані забарвлення. Ці труднощі пояснюються ще й тим, що кислотність клітинного соку перешкоджає формуванню міцного комплексу іонів металів з антоціанами, які обумовлюють синій або голубий колір.

Російським дослідником Т.Тамберг встановлено, що деякі ознаки в гладіолуса щеплені між собою і передаються (явище плейотропії генів) сумісно, серед них фіолетове забарвлення та тонкі пелюстки оцвітини, темно-фіолетове забарвлення та велике сприйняття до хвороб. До того ж дуже часто сіянці синьо-фіолетового забарвленням мають короткий колос, поганий коефіцієнт розмноження, низьку життєздатність (гібридне насіння має погану схожість, молоді рослини ще гинуть та випадають їх бульбоцибулини в перші роки вегетації). За моїми спостереженнями, у сортів з голубим та темно-фіолетовим забарвленням погано зав'язуються насіння, а деякі сорти, особливо, нові складчасто гофровані (більшість) взагалі стерильні по матернській лінії. Ось такі наріжні камені чекають оригінатора, який плекає мрію про «синій гладіолус» і працює створюючи сорти цієї групи забарвлення: йому доводиться надзвичайно вдумливо і критично підходити до підбору вихідних форм.

Руками ж нашої славетної землячки створено цілу галерею сортів з класу голубих, що складають достойну конкуренцію зарубіжним культиварам. Я з певністю можу ствержувати, що по кількості створених сортів цієї групи забарвлення Н.П. Мірошніченко не має рівних ні в Україні, ні за її межами. Ніна Панасівна – справжня «королева» серед гладіолусів саме цієї найскладнішої групи забарвлення. Займається виведенням голубих сортів житомирський оригінатор вже більше 30 років. Проглядаючи довідкову та періодичну літературу з квітництва 70-80 років я натрапила на опис сортів, створених селекціонером в ті роки. Звичайно, на сьогоднішній день їх витіснили нові декоративніші культивари (як, відомо сортооновлення культури гладіолуса відбувається дуже швидко – кожні 10-15 років). Але мені як досліднику було цікаво проаналізувати, в якому напрямку працювала Ніна Панасівна тоді і зараз, щоб відмітити саме яких результатів вдалось досягнути, які вихідні форми використовувались, та порівняти з культиварами створеними за останні роки.

Далі буде.

Шановні квітникарі! Звертаюсь до вас з великим проханням. Давайте створимо власний каталог українських сортів гладіолусів! І почнемо його із сортів Ніни Панасівни Мірошніченко. У кого є каталоги гладіолусів – нові і старі, де б містилася інформація про сорти Мірошніченко Н.П., надсилайте на мою електронну або домашню адресу, надсилайте фотографії цих сортів в електронному вигляді або на паперових носіях. Якщо можете, то поділіться посадковим матеріалом (я б їх виростила, сама б описала та сфотографувала). Не будьте байдужими! Відгукніться! Давайте кожен з нас внесе свою частинку у створення „українського каталогу сортів”! В цьому році на щорічній виставці гладіолусоводів у м. Києві ми вкотре говорили про створення українського товариства гладіолусоводів, обрали голову товариства та виконавчий комітет (мене обрано секретарем товариства). Поки буде відбуватися офіційна реєстрація товариства (а це не безкоштовна процедура у нашій державі), давайте будемо популяризувати наші українські сорти вже зараз. Майже всю колекцію з доробку Мірошніченко у мене викрали восени 2008 року.

Я думаю що кожен може внести свою лепту в створення українського „репертуару” сортів гладіолусів, поділитися і надіслати хоча б пару діток чи бульбоцибулин сортів Ніни Панасівни Мірошніченко на мою домашню адресу або Дивляш Ольги:

Паточка Владислава Валентинівна
вул. Пушкіна 5,а
с.м.т. Немішаєве, Бородянський р-н
Київська обл., 07853
Тел. дом.: 0-4577- 41656, моб.: 0933928751
Електронна адреса: dubovenko@igph.kiev.ua